

С. М. Садовенко

БАГАТОВИМІРНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНИХ ДІАЛОГІВ: УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ КУЛЬТУРНІ ВЗАЄМОДІЇ У ТЕАТРАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

У статті порушується актуальне питання щодо багатовимірності міжкультурних діалогів, зокрема, українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві. Мета наукової розвідки полягає у висвітленні ролі театру як медіатора між минулим і сьогоденням в українсько-польських культурних взаємодіях, розкритті його здатності впливати на суспільні уявлення та діалог культур, визначенні його періодизації. Показано, що українсько-польські культурні взаємодії у театральному мистецтві є стійким інструментом для деконструкції історичних стереотипів, утвердження гуманістичних цінностей та пошуку нових підходів до міжкультурної взаємодії. На основі аналізу наукових праць з означеної тематики визначено основні періоди інтенсифікації українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві. До них віднесено: відтинок XVII–XIX століть; початок XX століття; міжвоєнний період; друга половина XX століття; перша чверть XXI століття. Акцентовано на важливості театру як соціального інституту, здатного трансформувати суспільні бачення, сприяти міжкультурному діалогу між двома народами, слугувати платформою для культурної дипломатії, висвітлення і обговорення складних питань національної ідентичності, історичної пам'яті тощо. Обґрунтовано, що українсько-польські культурні взаємодії через діалог у театральному мистецтві стають джерелом інновацій, що сприяє розвитку нових форм і стилів, та осередком взаєморозуміння, що має значний вплив на соціальні, культурні та мистецькі процеси в Україні та Польщі.

Ключові слова: українсько-польські культурні взаємодії, діалог культур, театральний діалог, театральні практики, театральне мистецтво, історична пам'ять, національна ідентичність, культурна дипломатія, міжкультурний обмін, культурологічна рефлексія, Польща, Україна.

DOI 10.34079/2226-2830-2024-14-28-143-151

Актуальність дослідження українсько-польських культурних взаємодій характеризується розвитком колаборативних театральних ініціатив, які, продовжуючи розвиватися, стають простором для дискурсу щодо спільних історичних і соціальних наративів, виявляючи багатовимірність міжкультурних діалогів. Зовнішні виклики, зокрема ті, що зумовлені широкомасштабним вторгненням в Україну, змінюють внутрішній психологічний ландшафт соціуму, спричинюють поширення тривоги, стресу, загального переживання, нестабільності, формують основу для посилення соціальних контроверз, внутрішніх розбіжностей, які потребують механізмів врегулювання. У цьому контексті культурний діалог у театральному мистецтві є повноцінним інструментом для деконструкції історичних стереотипів, утвердження гуманістичних цінностей та пошуку нових підходів до міжкультурної взаємодії.

Подолання глобальних викликів потребує розширення діалогу культур на новому рівні. Польський театр часто звертався і звертається до української тематики. Українсько-польський театральний діалог, маючи глибоке коріння, завжди сприяв культурному обміну між двома народами. Створюючи захоплюючий емоційний всесвіт

співрозмовників, українсько-польські культурні взаємодії через діалог у театральному мистецтві, надають поштовх до переосмислення історичних протиріч, формування спільних в історії часу культурних наративів, що для міжкультурної взаємодії завжди є актуальним.

Аналіз останніх досліджень. У значному масиві досліджень, присвячених діалогу культур, питання розвитку театральних взаємодій між Україною та Польщею аналізуються переважно в історичній площині. Діяльність польських театральних труп в Україні в період від XVII до XIX століття ознаменувала час формування сучасних держав і масових суспільств. Особливості їх становлення досліджено у працях М. Гарбузюк (Garbuzjuk, 2018), П. Горбатовського (Horbatowski, 2019, s. 120–137), Я. Деглера (Degler, 2015) та ін.

На початку XX століття театральні гастролі та спільні українсько-польські постановки, відображаючи соціокультурні протиріччя, слугували засобом художнього примирення. Обґрунтовуючи українсько-польські театральні взаємодії цього періоду, відзначимо вплив польського театру на українську сцену, спільні театральні проекти, а також репрезентацію української тематики в польському театральному дискурсі. Наукові праці, присвячені дослідженню історичного контексту українсько-польських театральних практик, сприяють розумінню культурного обміну та взаємовпливу між двома народами (Horbatowski, 2019, s. 120–137). Цей період характеризується аматорським театральним рухом, який поступово вийшов на професійні сцени, виконуючи функцію соціокультурних центрів.

Друга половина XX століття, особливо після Другої світової війни, позначена домінуванням радянської ідеології в Україні та соціалістичної системи в Польщі. Означена ситуація розглянута А. Креглевською (Kręglewska, 2017). Дослідниця констатує, що театральні контакти цього періоду обмежувалися офіційними культурними обмінами, які мали здебільшого пропагандистський характер. Одночасно саме в цей період відбувалося переосмислення спільного історичного досвіду через адаптацію класичних текстів і створення нових театральних форм, які торкалися питань пам'яті та ідентичності.

У XXI столітті міжкультурний українсько-польський діалог набув нового рівня інтенсивності завдяки спільним культурним ініціативам, зокрема, театральним практикам, серед яких – фестивалі, спільні мистецькі та театральні проекти. Дослідники Дж. Віховська (Wichowska, 2020), А. Гайшенець (Гайшенець, 2022), А. Креглевська (Kręglewska, 2017), О. Маціупа (Matsiupa, 2023) аналізують ініціативи, які стали платформами для обговорення спільних історичних і культурних тем. Соціокультурна роль цього українсько-польського діалогу полягала у формуванні нових способів взаємодії між громадами, зокрема через творчі проекти, що сприяють переосмисленню історичних перебігів. Польські та українські діячі культури, активно використовуючи сучасний театр, який виступає важливим соціальним інститутом, послуговуючись театральними практиками у міжкультурному діалозі, здатні трансформувати суспільні уявлення, створюючи колективний гуманістичний простір, спрямований на подолання бар'єрів і зміцнення довіри між народами. Водночас залишаються чутливими питання трактування спільного минулого. Втім, сучасні культурні ініціативи демонструють, що відкритий діалог через українсько-польські культурні взаємодії у театральному мистецтві стає ефективним способом подолання викликів і створення нових форматів співпраці в умовах європейської інтеграції та глобалізації.

Метою дослідження є висвітлення через культурологічну рефлексію наукових праць щодо українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві ролі театру як медіатора між минулим і сьогоденням, розкритті його здатності впливати на

суспільні уявлення та діалог культур, визначення найбільш значимих періодів його формування.

Методи дослідження. Методологію дослідження складають загально наукові й специфічні культурологічні підходи, принципи і методи наукового пізнання. Системно-структурний підхід застосовано для дослідження українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві. Формальний та компаративний методи застосовано для аналізу інституційних особливостей українсько-польського діалогу культур. Аналітичний метод використовувався для аналізу та узагальнення основних положень публікацій, присвячених українсько-польському театральному діалогу. Метод моделювання сприяв об'єктивному визначенню основних періодів українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві.

Наукова новизна полягає у висвітленні ролі театру як медіатора між минулим і сьогоденням, розкритті його здатності щодо впливу на суспільні процеси, сприяння формуванню колективної свідомості, становленню культурної ідентичності у діалозі культур, що перебувають в єдності і взаємодії певного рівня розвитку продуктивних сил. На основі розгляду наукових праць визначено найбільш значимі періоди українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві.

Виклад основного матеріалу. Міжкультурний діалог, зокрема в театральному мистецтві, проходить через різні етапи конститування, що відображають еволюцію суспільних відносин та культурних взаємодій. Перетворення і соціальні зрушення, які відбуваються в суспільстві загалом, знаходять своє відображення в театральних практиках. Театр, як соціальний інститут, реагує на зміни в суспільстві, адаптуючи свої форми та зміст до нових реалій. Відтак, театр не лише відображає, але й активно впливає на суспільні процеси, сприяючи формуванню колективної свідомості та культурної ідентичності у щільній їх інтеграції/взаємодії.

Історичні аспекти українсько-польського театального діалогу досліджуються у монографії М. Гарбузюк «*Obraz Ukrainy w polskim dyskursie teatralnym XIX wieku: strategie i formy reprezentacji*» (Garbuzjuk, 2018). Дослідниця, вивчаючи репрезентацію України в польському театральному дискурсі XIX століття, зазначає, що «*teatr w XIX wieku stał się przestrzenią, gdzie zarówno idee narodowe, jak i pragmatyczne cele polityczne splatały się, tworząc wyjątkową narrację o Ukrainie jako części kulturowego imaginarium Polski*» («театр XIX століття став простором, де національні ідеї та прагматичні політичні цілі перепліталися, формуючи унікальну оповідь про Україну як частину культурного уявлення Польщі» (*переклад наш, С.С.*)) (Garbuzjuk, 2018). Таким чином, існує глибока залежність художніх форм від політичного контексту. Театр фактично ставав полем для перетину ідей романтичного націоналізму та прагматичної політики. Серед художніх форм, проаналізованих М. Гарбузюк, особливе місце займають історичні драми, романтичні балади, героїчні п'єси та фольклорні вистави.

У дослідженні «*Od amatorskiego kółka do profesjonalnego teatru (polski teatr w Kijowie w latach 1905–1914)*» П. Горбатовський розкриває процес становлення польського театру в Києві на початку XX століття, акцентуючи увагу на його унікальних рисах. Специфіка цього театру полягала у поєднанні аматорських ініціатив із поступовим формуванням професійної сцени, що стало результатом зусиль польської громади в умовах культурного домінування російської імперії. Як зазначає П. Горбатовський, «*polski teatr w Kijowie w latach 1905–1914 był nie tylko przestrzenią artystycznej ekspresji, ale również istotnym narzędziem umacniania polskiej tożsamości narodowej i kulturowej w trudnych warunkach imperialnej rzeczywistości*» («польський театр у Києві в 1905–1914 роках був не лише простором художньої експресії, але й важливим інструментом зміцнення польської національної та культурної ідентичності в умовах імперської дійсності» (*С.С.*)) (Horbatowski, 2019). Дослідник підкреслює, що

цей театр став місцем не лише мистецької діяльності, але й соціальної інтеграції польської громади, виконуючи роль важливого соціокультурного центру.

Януш Деглер продовжує вивчення історичної проблематики театрального діалогу між Польщею та Україною в контексті наслідків війни 1918–1919 років. Він акцентує увагу на тому, що у спільних театральних гастрольних постановках через відображення соціокультурних конфліктів відбувався пошук нових форматів художньої взаємодії. Серед розглянутих у дослідженні постановок значне місце займають «Марія» Ю. Словацького, «Гетьман» В. Оркана та інсценізації творів Тараса Шевченка, зокрема, «Сон» (Degler, 2015). Ці вистави стали важливими складовими процесу міжкультурної комунікації у складних умовах міжвоєнного часу.

Вплив історичних аспектів, висвітлених у дослідженнях М. Гарбузюк, П. Горбатовського та Я. Деглера на сучасний українсько-польський культурний діалог виявляється через продовження дискусій щодо формування колективної пам'яті та ідентичності. Зрозуміло, що культурні уявлення та дискурси, створені у XIX столітті, продовжують позначатися на сучасних мистецьких практиках. Як слушно зазначає А. Сендецький, підкреслюючи важливість історичних контекстів, театральні практики XXI століття, зокрема співпраця українських та польських театрів у спільних проєктах, активно рефлексують над історичними темами, прагнучі подолати культурні стереотипи минулого та побудувати новий формат міжкультурної взаємодії (Сендецький, 2022, С. 131–143). Отже, театр, виступаючи медіатором між минулим і сьогоденням, сприяє художньому осмисленню спільної історії й утвердженню нових культурних наративів, що відображають сучасні соціокультурні трансформації.

Агнешка Крєглевська у своїй праці «Teatr na pograniczu kultur: polsko-ukraińskie relacje teatralne w XX i XXI wieku» пропонує ґрунтовний аналіз театрального мистецтва як простору міжкультурної взаємодії між Україною та Польщею (Kręglewska, 2017). Дослідниця висуває концепцію «театрального пограниччя», яка охоплює як географічний аспект, так і культурний, соціальний і символічний виміри театру. Ця концепція відображає ідею театру як місця перетину культурних ідентичностей, де взаємодія відбувається через мистецтво, яке одночасно виявляє конфлікти та шукає способи їхнього вирішення. А. Крєглевська наголошує, що у XX столітті театр став важливим полем для переосмислення історичних і соціокультурних відносин між Польщею та Україною. У міжвоєнний період театральна діяльність обмежувалася офіційними ініціативами, однак навіть у цих умовах вдалося створити важливі постановки, які сприяли діалогу між двома культурами. У другій половині XX століття радянська ідеологія значно обмежила культурні контакти, втім саме в цей період театр почав використовувати адаптації класичних текстів, зокрема, твори Т. Шевченка, А. Міцкевича, Ю. Словацького. Ці адаптації стали способом трансляції національних ідентичностей у межах ідеологічно контрольованого мистецтва. Сучасний театр, як зазначає А. Крєглевська, перебуває на новому етапі розвитку, в якому діалог між Україною та Польщею досягає якісно нового рівня завдяки таким культурно-мистецьким проєктам, як фестивалі «Контексти» та «Діалог культур». Ці ініціативи демонструють можливості театрального мистецтва щодо обговорення складних історичних тем, з'ясування питань спектру соціальних конфліктів, формування нових форматів культурного співіснування. Театр у цьому контексті виступає не лише художнім інструментом, а й простором для рефлексії над історичними травмами та засобом для їх подолання. А. Крєглевська також підкреслює соціальну функцію театру в польсько-українських відносинах. Вона розглядає театр як засіб культурної дипломатії, який сприяє створенню нового культурного уявлення про «іншого». Мистецтво театру, за словами дослідниці, дозволяє перевести складні історичні протиріччя у форму діалогу, що відкриває нові перспективи для співпраці. Дослідження

А. Креглевської є серйозним внеском у розуміння ролі театру у польсько-українських відносинах. Дослідниця, аналізуючи історичний розвиток, водночас пропонує сучасні підходи щодо подолання культурних бар'єрів через мистецтво. Її дослідження є важливим для розуміння можливостей театру, який може слугувати інструментом збереження пам'яті та інноваційного вирішення конфліктів у глобалізованому світі (Kreglewska, 2017).

У контексті сучасного діалогу театрального мистецтва критикиня Анастасія Гайшенець аналізує період початку ХХІ століття, зокрема часовий відтинок після 2004 року, коли театр став майданчиком для інтенсифікації українсько-польського культурного діалогу. А. Гайшенець слушно зауважує, що «театр як мистецтво прямої дії має свої особливості впливу. Адже у театрі людина зустрічає людину без посередників. Тому кількісні обмеження охоплення аудиторії компенсуються щільністю контакту з адресатом мистецького повідомлення – театр одразу бачить свого глядача і говорить безпосередньо до нього» (Гайшенець, 2020). Акцентуючи увагу на низці сучасних театральних проєктів і фестивалів, які слугують платформами для активізації українсько-польського культурного діалогу, авторка аналізує такі ініціативи, як польсько-український театральний фестиваль «Контексти», що став майданчиком для обговорення спільних історичних і культурних тем, а також проєкт «Сусіди», спрямований на створення спільного культурного простору (Гайшенець, 2022, С. 18–24). Додатково А. Гайшенець розглядає співпрацю у постановці «Карпатський вальс», де висвітлюються локальні культурні мотиви, та фестиваль «Діалог культур», присвячений переосмисленню історичних наративів. Значне місце у дослідженні займає аналіз театральної ініціативи «Мости», яка сприяє формуванню нових форматів міжкультурної взаємодії через театральне мистецтво. Театр, за словами автора, розглядається як соціальний інститут через його здатність впливати на суспільні уявлення та взаємодію. Ця здатність пов'язана із природою театру як колективного мистецтва, яке поєднує творчі, культурні та освітні аспекти. А. Гайшенець підкреслює: «Театр формує простір для діалогу, де зустрічаються різні перспективи, а тому виконує роль соціального медіатора, спрямованого на переосмислення колективної пам'яті» (Гайшенець, 2022).

Театральна критикиня підкреслює, що «найбільшим надбанням у розбудові довгострокового діалогу з Польщею < > є навіть не реалізовані ініціативи, а випрацювання алгоритму співпраці та дослідження запитів з обох боків. Адже, якщо говорити не про культурні коди і мистецькі змісти, а про технічні та юридичні аспекти створення проєктів, Україна має більше ніж скромний досвід реалізації міжнародних культурних програм у державному секторі. <...> немає експертизи та досвіду напрацювань, яким можна було б скористатися. Немає окремого законодавства, адаптованого до потреб культурної дипломатії. Але добре, що ми розпочали цей цивілізаційний рух» (Гайшенець, 2020).

Ольга Маціупа у праці «Performing the Polish-Ukrainian Border: Situated Epistemologies in the Theatre of Recent Years» розкриває ідею кордону, який у театральному мистецтві трактується не лише як фізичний, але й метафоричний феномен. Особливу увагу авторка приділяє фестивалям, які розгортаються на прикордонних територіях, як-от «Контексти». Маціупа О. зазначає, що такі ініціативи дозволяють деконструювати домінуючі наративи, відкриваючи можливості для переосмислення понять ідентичності та співіснування (Маціупа, 2023).

Д. Віховська у статті «Wonderful, Wonderful Times: How Polish theatre critic and curator made a performance in Ukraine» досліджує практичний аспект міжкультурного театального діалогу. Авторка аналізує польсько-українські театральні ініціативи, висвітлюючи кураторські практики як специфічний механізм зміцнення міжкультурних

зв'язків. Зокрема, кураторський проєкт «Сусіди», в межах якого польські критики та українські режисери співпрацювали над створенням спільних постановок, виконує роль культурної дипломатії, створюючи простір для актуалізації спільних історичних тем (Wichowska, 2020).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Резюмуючи, підкреслимо, що театральне мистецтво пропонує простір для відкритого діалогу та рефлексії щодо різнопланової тематики, допомагаючи суспільству знайти нові точки дотику, осмислити конфлікти та побачити перспективи для подолання кризи. Це особливо важливо в контексті сучасних геополітичних викликів, коли культурна дипломатія стає важливим інструментом для побудови миру та взаєморозуміння.

З культурологічної перспективи українсько-польський театральний діалог є проявом культурної гібридизації, адже елементи однієї культури вплітаються в тканину іншої, створюючи унікальні культурні феномени. Театральні постановки, які поєднують українські та польські традиції, демонструють впливи культур щодо збагачення мистецтва, створення новітніх форм і стилів. Це сприяє збереженню та розвитку культурної спадщини, оскільки традиційні елементи театрального мистецтва обох країн знаходять нове життя в сучасних інтерпретаціях.

Українсько-польські культурні взаємодії у театральному мистецтві є важливим джерелом інновацій та експериментів. Спільні проєкти дозволяють режисерам та акторам експериментувати з новими формами та методами, що протегує розвиток театрального мистецтва в цілому. Обмін досвідом та ідеями між українськими та польськими театральними діячами сприяє взаємному збагаченню та розвитку професійних навичок.

Таким чином, українсько-польський театральний діалог є важливим аспектом культурної взаємодії, який має значний вплив на соціальні, культурні та мистецькі процеси в обох країнах. Він сприяє зміцненню міжнаціональних зв'язків, збагаченню культурної спадщини та розвитку театрального мистецтва, демонструючи, що культурна взаємодія може бути джерелом інновацій та взаєморозуміння.

Основними періодами українсько-польського театрального діалогу можна вважати: відтинок XVII–XIX століть, який характеризується діяльністю польських театральних труп в Україні, що сприяло культурному обміну між двома народами; початок XX століття, що характеризується формуванням професійної сцени та аматорського театрального руху, особливо в центральній Україні, де польський театр став важливим інструментом зміцнення національної та культурної ідентичності; міжвоєнний період – був відзначений розвитком театральних гастролей та спільних українсько-польських постановок, які відображали соціокультурні конфлікти та відшукували новітні формати діалогу культур; друга половина XX століття – період, що був позначений домінуванням радянської ідеології в Україні та соціалістичної системи в Польщі і обмежував українсько-польські культурні взаємодії, втім викликав поштовх до переосмислення спільного історичного досвіду через адаптацію класичних текстів і створення нових театральних форм, які торкалися питань пам'яті та ідентичності; XXI століття (період 2004-2024 років) характеризується інтенсифікацією театральних практик, які сприяли міжкультурному діалогу та створенню нових форматів українсько-польської культурної взаємодії у царині театрального мистецтва.

Однією з ключових проблем сучасного етапу українсько-польського театрального діалогу є мовний бар'єр та культурні стереотипи, які можуть перешкоджати повноцінній взаємодії. Крім того, фінансові та організаційні виклики можуть обмежувати можливості для реалізації спільних проєктів. Однак, попри ці труднощі, перспективи для розвитку театрального діалогу залишаються оптимістичними. Поглиблене розуміння культурних та соціальних контекстів обох

країн, а також активна підтримка з боку державних та недержавних організацій можуть сприяти подоланню цих бар'єрів.

Перспективи подальших досліджень українсько-польського театрального діалогу можуть бути розширені в кількох напрямках: здійснити ґрунтовну аналітику конкретних театральних постановок, щоб зрозуміти їхні впливи на культурну ідентичність та соціальні процеси; дослідити психологічні аспекти дискурсу між акторами та глядачами, вивчаючи вплив театрального мистецтва на емоційний та когнітивний стан учасників мистецьких заходів; вивчити економічні та організаційні аспекти спільних театральних проєктів, щоб зрозуміти, які фактори сприяють їх успішній реалізації.

Таким чином, українсько-польський театральний діалог є різнобічним та перспективним напрямом дослідження, який збагачує розуміння багатовимірності міжкультурних діалогів, зокрема, українсько-польських культурних взаємодій у театральному мистецтві та їх впливів на суспільства. Сучасний театр, як важливий соціальний інститут, здатний трансформувати суспільні уявлення і слугувати платформою для обговорення складних питань національної ідентичності, історичної пам'яті та культурного співіснування. Українсько-польські культурні взаємодії через діалог у театральному мистецтві стають джерелом інновацій, що сприяє розвитку нових форм і стилів, та стає осередком взаєморозуміння, що має значний вплив на соціальні, культурні та мистецькі процеси в Україні та Польщі.

Бібліографічний список

- Гайшенець А. Близькі незнайомі: як театр допомагає будувати відносини України та Польщі. Сучасний театр. 2022. № 2. С. 18–24.
- Гайшенець А. «Близькі незнайомі»: як театр допомагає будувати відносини України та Польщі. Культура, 17 листопада 2020. URL : https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blizki_neznayomi_yak_teatr.html (дата звернення: 23.10.2024).
- Сендецький А. В. Культурно-мистецький діалог українських театрів на сторінках польської періодики початку ХХІ століття. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія, № 2, 2023. С. 131–143. <https://doi.org/10.34079/2226-2849-2022-12-23-131-1432022> . С. 131–143.
- Degler J. Polsko-ukraińskie kontakty teatralne w okresie międzywojennym. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2015. 320 s.
- Garbuzjuk M. Obraz Ukrainy w polskim dyskursie teatralnym XIX wieku: strategie i formy reprezentacji. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2018. 256 s.
- Horbatowski P. Od amatorskiego kółka do profesjonalnego teatru (polski teatr w Kijowie w latach 1905–1914). Rocznik Teatralny. 2019. № 3. S. 120–137.
- Kręglewska A. Teatr na pograniczu kultur: polsko-ukraińskie relacje teatralne w XX i XXI wieku. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2017. 340 s.
- Matsiupa O. Performing the Polish-Ukrainian Border: Situated Epistemologies in the Theatre of Recent Years. Critical Stages. 2023. № 28. URL : <https://www.critical-stages.org/28/performing-the-polish-ukrainian-border-situated-epistemologies-in-the-theatre-of-recent-years/> (дата звернення: 12.11.2024).
- Wichowska J. Wonderful, Wonderful Times: How Polish theatre critic and curator made a performance in Ukraine. British Council Ukraine. 2020. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/en/wonderful-wonderful-times-how-polish-theatre-critic-and-curator-made-performance-ukraine> (дата звернення: 20.11.2024).

References

- Haishynets, A. (2022). Blyzki neznaioimi: iak teatr dopomahaie buduvaty vidnosyny Ukrainy ta Polshchi. *Suchasnyi teatr*, 2, 18–24 [in Ukrainian].
- Haishynets, A. (2020). «Blyzki neznaioimi»: iak teatr dopomahaie buduvaty vidnosyny Ukrainy ta Polshchi. URL : https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blyzki_neznayomi_yak_tetr.html [in Ukrainian].
- Sendetskyi, A. V. (2022). Kulturno-mystetskyi dialoh ukrainskykh teatriv na storinkakh polskoi periodyky pochatku XXI stolittia. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Filosofiia, kulturolohiia, sotsiologiia*, № 2, 2023, 131–143 <https://doi.org/10.34079/2226-2849-2022-12-23-131-143> [in Ukrainian].
- Degler, J. (2015). *Polsko-ukraińskie kontakty teatralne w okresie międzywojennym*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 320 s.
- Garbuzjuk, M. (2018). *Obraz Ukrainy w polskim dyskursie teatralnym XIX wieku: strategie i formy reprezentacji*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 256 s.
- Horbatowski, P. (2019). Od amatorskiego kółka do profesjonalnego teatru (polski teatr w Kijowie w latach 1905–1914). *Rocznik Teatralny*, 3, 120–137.
- Kręglewska, A. (2017). *Teatr na pograniczu kultur: polsko-ukraińskie relacje teatralne w XX i XXI wieku*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 340 s.
- Matsiupa, O. (2023). Performing the Polish-Ukrainian Border: Situated Epistemologies in the Theatre of Recent Years. *Critical Stages*, 28. URL: <https://www.critical-stages.org/28/performing-the-polish-ukrainian-border-situated-epistemologies-in-the-theatre-of-recent-years/> (Accessed: 23.11.2024).
- Wichowska, J. (2020). Wonderful, Wonderful Times: How Polish theatre critic and curator made a performance in Ukraine. *British Council Ukraine*. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/en/wonderful-wonderful-times-how-polish-theatre-critic-and-curator-made-performance-ukraine> (Accessed: 23.11.2024).

Стаття надійшла до редакції 06.12.2024 р.

S. Sadovenko

MULTIDIMENSIONALITY OF INTERCULTURAL DIALOGUES: UKRAINIAN-POLISH CULTURAL INTERACTION IN THEATER ARTS

The article raises a topical question regarding the multidimensionality of intercultural dialogues, in particular, Ukrainian-Polish cultural interactions in theater art. The purpose of scientific research is to highlight the role of theater as a mediator between the past and present in Ukrainian-Polish cultural interactions, to reveal its ability to influence public perceptions and cultural dialogue, and to determine its periodization. It is shown that Ukrainian-Polish cultural interactions in theater art are a sustainable tool for deconstructing historical stereotypes, affirming humanistic values and finding new approaches to intercultural interaction. The main periods of intensification of Ukrainian-Polish cultural interactions in theater art have been determined based on the analysis of scientific works on the specified topic. They include: the shade of the XVII–XIX centuries; the beginning of the 20th century; the interwar period; the second half of the 20th century; the first quarter of the XXI century. Emphasis is placed on the importance of theater as a social institution capable of transforming public visions, promoting intercultural dialogue between two peoples, serving as a platform for cultural diplomacy, highlighting and discussing complex issues of national identity, historical memory, etc. It is substantiated that Ukrainian-Polish cultural interactions

through dialogue in theatrical art become a source of innovation, which contributes to the development of new forms and styles, and a center of mutual understanding, which has a significant impact on social, cultural and artistic processes in Ukraine and Poland.

Key words: *Ukrainian-Polish cultural interactions, dialogue of cultures, theatrical dialogue, theatrical practices, theatrical art, historical memory, national identity, cultural diplomacy, intercultural exchange, cultural reflection, Poland, Ukraine.*